

**2024. aasta
SÜGISVOORU
infotund**
T, 10.09 kell 14-15

KOGUKOND ON OLULINE

1

Maakondlikud nõustajad/menetlejad:

Harjumaa [Omavalitsuste Liit](#), Maret Välja

Hiiumaa [Arenduskeskus](#), Kaja Sõrmus

Ida-Virumaa [Omavalitsuste Liit](#), Alfred Alt

SA Järvamaa, Maile Kesküla

Jõgevamaa [Arendus- ja Ettevõtluskeskus](#), Kersti Kurvits

SA Läänemaa, Maarja Läänesaar

Lääne-Viru [Omavalitsuste Liit](#), Kristina Nurmetalu

Pärnumaa [Omavalitsuste Liit](#), Karoliine Aus

Põlvamaa [Omavalitsuste Liit](#), Eve Neemsalu

Raplamaa [Arendus- ja Ettevõtluskeskus](#), Teele Ojasalu

Saaremaa [Vallavalitsus](#), Eda Kesküla

Tartumaa [Omavalitsuste Liit](#), Heili Uuk

Valgamaa [Arenaguagentuur](#), Aet Arula-Piir

Viljandimaa [Omavalitsuste Liit](#), Krista Ojamäe

Võrumaa [Arenduskeskus](#), Kaire Trumm

2

- Kohaliku omaalgatuse programmi nõuded on sätestatud vastavas [määruses](#).
- Programmi üldise koordineerimise, väljatöötamise ja järelevalve korraldamise eest vastutab [Regionaal- ja Põllumajandusministeerium](#).
- Programmi rakendaja riiklikul tasandil on [Riigi Tugiteenuste Keskus](#) (RTK).
- Programmi rakendajateks maakondades on maakondlikud arendusorganisatsioonid (**MARO**-d).
- Programmi viiakse ellu **kaks** korda aastas **kevadel** ja **sügisel** toimuvate taotlusvoorude kaudu.
- 2024. aasta sügisvoorude taotluste esitamine toimub **02.09** kuni **02.10 kell 16.30**.
- Taotluste ja aruannete **esitamine** toimub **ainult veebis** [e-toetuse keskkonnas](#).

3

PROGRAMMI EESMÄRK

on tugevate ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine.

Taotluses peab selgelt väljenduma kohaliku **kogukonna vajadus, algatus ja kaasamine.**

Tegevused on suunatud kogukonna liikmetele, kogukond on kaasatud tegevuste elluviimisesse, kasusaajaks on kohalik kogukond ning investeringuobjektid on avalikus kasutuses ja kogukonna liikmetele kättesaadavad.

KOP ei rahasta ühingu tegevusi, ürituste toimumist või lihtsalt asjade ostmist, vaid meetme eesmärgile vastava tulemuse saavutamist.

4

Kogukond

Kindlas **piirkonnas** elav, **ühist** toimekeskkonda jagav ja teatud sotsiaalsete suhete võrgustikuga seotud inimeste **rühm** ehk ühe piirkonna elanikud, kes:

- kasutavad samu teenuseid;
- viibivad ühises infoväljas;
- korraldavad ühiselt kogukonnaliikmetele vajalikke ettevõtmisi.

5

Kogukond

Määruse tähenduses **ei loeta** kogukonnaks:

- vaid **kitsa** huviala esindajaid või maailmavaate, elukutse, soo, ea või muu ühise tunnuse alusel loodud isikute gruppi;
- või gruppi, mille tegevused ja kooskäimise kohad **ei ole avatud** või mille tegevus ja eesmärgid **ei ole suunatud laiemale avalikkusele** kui oma liikmeskond.

6

Meetmed

“Kogukonna areng”

panustab kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse.

“Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine”

panustab kogukonnale vajalike ja selle liikmete ühistegevust soodustavate **avalikus kasutuses** olevate objektide rajamisse ja arendamisse ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse.

7

Kogukonnateenus

- Kogukonna **liikmetelt** kogukonna **liikmetele** pakutav teenus, mis lähtub kogukonna vajadustest.
- Teenuse pakkuja on ka ise kogukonna liige.
- Kogukonnateenus eesmärk **ei ole kasumi teenimine**, kuid tasu võtmine teenuskulude katteks on põhjendatud.
- Kogukonnateenus **vajalikkus** peab olema taotluses selgitatud.

8

Toetus ja omafinantseering

- Maksimaalsed toetussummad:
  - “**Kogukonna areng**” **2500** eurot;
  - “**Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine**” **4000** eurot.
- **Toetussumma** määr saab olla kuni **90%** projekti **abikõlblikest kuludest**.
- **Omafinantseeringu** minimaalne määr on **10%** projekti **abikõlblikest** ainult **rahalistest kuludest**.

9

Meetmete väljundnäitajad

“Kogukonna areng”:

- läbi viidud **ürituste** või **tegevuste arv** (koolitused, infopäevad, külapäevad, koduleheküljed, infotrükised jmt);
- tegevustes ja üritustel (koolitused, infopäevad, külapäevad jmt) otseselt **osalenute arv**.

“Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine”:

- rajatud või korrastatud avalikus kasutuses olevate **objektide arv**;
- toetatud kogukonnateenuste **arv**.

10

Projekti väljundnäitajad

- Projektiga seotud **väljundnäitajad** ja nende sihtväärtused **määrab taotleja** taotluses vastavalt projektile ja need on projekti **mõju hindamise** üheks **aluseks**.
- Väljundnäitajate ja sihtväärtuste seadmisel tuleb arvestada nende saavutamise **realistlikkust**.
- Väljundnäitajate ja sihtväärtuste saavutamist **kontrollitakse** esitatud **aruande** põhjal.
- **Saavutamata** jäänud väljundnäitajad või nende sihtväärtused olenevalt nende mittesaavutamise ulatusest on **aluseks** toetuse osalisele või täielikule **tagasinõudmisele**.

11

Toetuse taotleja

- **Mittetulundusühing**, milles ei osale liikmena kohaliku omavalitsuse üksus ega riik ja mille liikmetest äriühingud ei moodusta rohkem kui poole.
- **Sihtasutus**, mis ei ole asutatud kohaliku omavalitsuse üksuse ega riigi osalusel ja mille liikmetest äriühingud ei moodusta rohkem kui poole.

12

Toetuse taotleja

- Tegutseb **avalikes huvides** ning taotleja eesmärgid ja tegevused on suunatud avalikkusele, sh taotleja peab oma tegevusest teavitama avalikkust.
- Tegutseb oma liikmes- või töötajaskonnast **laiema sihtgrupi** heaks, välja arvatud erivajadustega inimeste heaks tegutsevad ühendused (projekt peab KOP-i eesmärki täitma).
- Tegutseb piirkondlikult **küla, aleviku, alevi, valla, linna** või **asumi** kogukonna huvides.

13

Toetuse taotleja - erandid

- **Tallinna** linna puhul saavad taotlejaks olla ainult **linnasisese asumis kogukonna huvides tegutsevad ühendused**.
- **Koguduste** puhul saavad taotlejaks olla kogudused, mis tegutsevad põhikirja järgi koguduse liikmetest **laiema sihtgrupi** huvides.
- Küla-, aleviku- ning asumiseltside poolt asutatud **omavalitsuse piire ületavad ühendused**, mille on omakorda asutanud eraõiguslikud juriidilised isikud ja/või füüsilised isikud ja mille tegevuse sihtrühmaks on kogu vastava küla/alevi/asumi elanikkond ning eesmärgiks vastava küla/alevi/asumi piirkonna elu- ja sotsiaalse keskkonna parandamine.

14

Taotlejaks ei saa olla:

- äriühingud, ettevõtjate liidud, ametiühingud;
- ameti-, kutse- ja erialaliidud, mis koondavad ühe ameti, kutse või eriala inimesi, edendavad nende erialaoskusi või kaitsevad nende huve;
- korteri-, suvila-, aiandus-, garaaži- jmt ühistud;
- ühendused, kui nende **registrijärgne asukoht** on **teises** kohaliku omavalitsuse **üksuses** kui projekti **sihtgrupp**;
- ühendused, mille tegevuse peamised **eesmärgid** ja peamine **sihtgrupp** või projekti sihtgrupp **ületavad** ühe kohaliku omavalitsuse **piire**, välja arvatud määruses nimetatud erandid.

15

Nõuded taotlejale

- Hiljemalt taotluse esitamise tähtaja seisuga peab taotlejal olema esitatud **majandusaasta aruanne**, kui selleks on tekkinud seadusest tulenev kohustus.
- **Ehitusinvesteeringute** puhul peab taotleja olema investeeringuobjekti **omanik** või tal peab olema selle objekti **kasutusõigus** ja avaliku kasutuse **leping** vähemalt **kolmeks aastaks** arvates projekti lõppemisest.
- Taotleja peab tagama investeeringute ja soetuste puhul nende **säilimise** ja edasise **avaliku kasutuse** ning töökorras hoidmise vähemalt **kolme aasta** jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest arvates.
- Taotlejal ei tohi olla riiklike maksude **võlga**, mis on suurem kui 100 eurot või varasematest taotlusvoorudest tähtajaks esitamata aruandeid.
- Taotleja suhtes ei ole algatatud pankroti- või likvideerimismenetlust.

16

Taotluse esitamine

Taotluse koos vajalike lisadega **esitab** taotleja **seaduslik esindaja digitaalselt allkirjastatult e-toetuse keskkonnas** <https://etoetus.rtk.ee> hiljemalt **02.10.2024 kell 16.30**.

Taotlusi saab **esitada** kogu taotlusvooru avatud oleku ajal ehk **02.09-02.10 kella 16.30-ni**.

Taotlusvoorus võib taotleja esitada kuni **kaks** taotlust ehk ühe taotluse kummassegi meetmesse.

17

Taotlus koosneb:

- **taotlusvormist**, mis sisaldab ka detailset **eelarvet** tegevuste lõikes;
- **volikirjast**, kui taotleja esindusõiguslik isik tegutseb volikirja alusel;
- **ehitusinvesteeringute** puhul (ehitus, renoveerimine, remont vms) ka:
  - objekti omandi- või **kasutusõigust tõendava dokumendi** koopia;
  - objekti **avaliku kasutuse lepingu** koopia, kui objekt ei ole taotleja omandis;
  - kohaliku omavalitsuse kirjalik **kinnitus** selle kohta, kas ja millist kooskõlastust või luba see investeering vajab.

18

Abikõlblikkuse periood

- Taotlusvooru **abikõlblikkuse** periood kestab **12 kuud** alates taotluste esitamise tähtajast ehk **sügisvoorus 02.10.2024 kuni 02.10.2025.**
- Projekti **tegevused viiakse ellu** ja **kulud on tekkinud** ning **tasutud abikõlblikkuse perioodil.**
- **Aruande võib** esitada **varem**, kui projekt viiakse ellu kiiremini.
- Erandjuhuna saab abikõlblikkuse perioodi pikendada kuni 6 kuu võrra eelkõige toetuse saajast mitteoleneval põhjusel riiklikul või kohalikul tasandil kehtestatud eriolukorra või piirangute tõttu, mis teevad võimatuks projekti elluviimise planeeritud ajal.

19

Abikõlblike kulude üldtingimused

- Kulud peavad olema projekti tegevustega otseselt **seotud, põhjendatud** ja **vajalikud** projekti elluviimiseks.
- Kulud on **tekkinud** ja kuludokumentide alusel **tasutud** taotlusvooru **abikõlblikkuse perioodi jooksul.**
- Kõik projektiga seotud kulud peavad olema **tasutud toetuse saaja arvelduskontolt.**
- Kulud peavad olema **tõendatavad** algdokumentidega (arved, lepingud) ja nende tasumine pangakonto **väljavõttega.**
- Kulud peavad olema raamatupidamises selgelt **eristatavad** teistest ühingu kuludest.
- Üle **1000 euro** maksvate tellitud tööde, teenuste ja vara soetamise puhul tuleb taotluse eelarves kirjeldada **kahe võrreldava hinnapäringu** tulemused ja valiku **põhjendused.**

20

Mitteabikõlblikud kulud

- Kulud, mis ei vasta abikõlblike kulude üldtingimustele.
- Kulud, mis on tehtud toetuse saaja ja temaga seotud **isikute** huvide **konflikti** olukorras (v.a juhul kui toetuse saaja on esitanud ühingu üldkoosoleku protokolliga tehinguga nõustumise kohta).
- Projekti elluviimise seisukohast muud põhjendamatud ja ebaolulised kulud (alkoholi- ja tubakatoodete kulud, panga ülekande- ja hooldustasud, kindlustamiskulud, intressid, viivised, trahvid jne).
- Kulud projekti raamatupidamisele.

21

Mitteabikõlblikud kulud

- Projektijuhtimise kulud sisseostetud teenusena teiselt juriidiliselt isikult ja FIE-lt.
- Esinduskulud, **meened, auhinnad ja kingitused**.
- Amortisatsioonikulud.
- Organisatsioonide liikmemaksud.
- Riiklikud maksud ja lõivud, mis on riigi poolt taotlejale tagastatavad (näiteks käibemaks).
- Kulud, mis ei ole projekti tegevustega otseselt seotud, sh toetuse saaja igapäevased haldus-, transpordi-, sidevahendite-, majandamis- ja kontorikulud.

22

Meetme “Kogukonna areng” mitteabikõlblikud kulud

- Hoonete, rajatiste ja ruumide **ehitus**-, **rekonstrueerimis**- ja **remonttööde** kulud.
- Üle **100 euro** maksvate **seadmete** soetamine (sh tööriistad, masinad, elektroonilised seadmed), mille eeldatav kasutusiga on oluliselt pikem kui projekti elluviimise periood ja mida on võimalik projekti tegevusteks rentida või laenata.
- Kulud **toiduainetele** ja **toitlustusele**, mis **ületavad 10% projekti abikõlblikest kuludest**.

23

Meetme „Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine“ mitteabikõlblikud kulud

- **Koolituste** ja **ürituste** korraldamise kulud, sh kulud infopäevadele, külapäevadele ja muule sellisele.
- Investeeringute ja ostude kasutusele võtmisega seotud teenuste (transpordi- ja ehitusteenused, seadmete paigaldamine jms) kulud, mis on tehtud **eraisikute** osutatud **teenuste** eest maksmiseks (lepingute alusel).
- Kulud **toiduainetele** ja **toitlustusele**.

24

Taotluse menetlemine

- Taotluste menetlemise aeg on üldjuhul kuni **50 tööpäeva** alates taotluse esitamise tähtajast (02.10).
- Puuduste ja ebatäpsuste **kõrvaldamiseks** antakse aega kuni **5 tööpäeva**. Taotlust ja eelarvet võib muuta **ainult menetleja** poolt **viidatud** puuduste ja nendega kaasnevate muudatuste osas, **sisuline** muutmine **pole lubatud**.
- KOP-i määruse **§ 14 lg 6** sätestab asjaolud, mille puhul **taotlus tunnistatakse** nõuetele **mittevastavaks**.

25

Taotluste hindamine

Taotlusi hindab **viieliikmeline hindamiskomisjon**.

Hindamiskriteeriumid:

- **projekti** tegevuste eesmärgi **vastavus programmi eesmärgile** ja mõju kogukonna elujõulisuse tugevnemisele (osakaal 30%);
- projekti **vajalikkus kogukonna** jaoks ja kogukonnaliikmete **kaasatus** projekti elluviimisesse (20%);
- projekti **tegevuste põhjendatus**, tegevuste **vajalikkus** kavandatud tulemuse saavutamiseks ja projekti tulemuste **jätkusuutlikkus** (25%);
- projekti **eelarve põhjendatus** ja **kuluefektiivsus** (25%).

26

Taotluste hindamine

- Hindamiskaala on vahemikus **0-4** punkti.
- Hinnang taotlusele on **positiivne**, kui hinnete kaalutud keskmine on vähemalt **2,5 punkti**.
- Taotluste **pingerida** moodustatakse mõlema meetme taotluste kohta ühiselt.
- Komisjoni ettepaneku alusel teeb MARO otsuse taotluse **rahuldamise, osalise rahuldamise** või **rahuldamata jätmise** kohta. **Otsus** edastatakse taotlejale **e-toetuse keskkonna** kaudu.
- **Rahuldatud** taotluste **nimekiri avaldatakse** MARO veebilehel.
- Toetus makstakse välja 10 tööpäeva jooksul otsuse tegemisest.

27

Kokkuvõtteks

- **Kogukonna arengu** meetme kaudu toetatakse kõiki nn "**pehmeid tegevusi**", mis tugevdavad kogukonda, sh võib soetada tegevuste elluviimiseks vajalikke vahendeid ja materjale.
- **Investeeringute** ja kogukonnateenuste arendamise meetme kaudu toetatakse **investeeringuid** ja investeeringute kasutuselevõtuks otseselt vajalikke sisseostetavaid teenuseid ainult juriidilistelt isikutelt.
- Mõlema meetme jaoks on **eraldi taotlusvormid**.
- **Kaks taotlust** võib taotleja esitada juhul, kui need on **erinevates meetmetes**.

28

Kokkuvõtteks

- Taotlused tuleb esitada **e-toetuse keskkonnas** hiljemalt ettenähtud kuupäevaks ja kellaajaks - **02.10 kell 16.30**.
- Taotluse **allkirjastaja** peab olema **registrijärgne juhatuse liige**. Kui allkiri antakse **volikirja** alusel, tuleb taotlusele lisada volikiri.
- **Asumipõhisuse nõue** kehtib ainult **Tallinnas**.
- **Omafinantseering** peab olema **rahaline**, sularahamaksed ei ole lubatud.

29

Elluviimine ja aruandmine

Mida kindlasti jälgida kogu projekti kestel?

- Tegevuse aluseks projekti elluviimisel on toetuse eraldamise otsus, projekt ise ja programmi määrus.
- Projekti **tegevusi** ja **ülekandeid** tohib teha ainult projekti **abikõlblikkuse perioodil** ehk voo alguskuupäevast kuni lõppkuupäevani (**02.10.2024-02.10.2025**).
- **Viimane ülekannete** kuupäev on **02.10.2025**.
- **Aruanne** tuleb **esitada** hiljemalt **02.11.2025**.
- Projekt tuleb ellu viia **vastavalt** esitatud **taotlusele** ja kavandatud **tulemusi saavutades**.

30

Muudatused

- Projekti elluviimisel tehtavad muudatused tuleb kooskõlastada vähemalt **10 tööpäeva** enne **abikõlblikkuse perioodi lõppu** MARO-le e-toetuse keskkonnas kirjaga esitatud **muudatustaotlusega**.
- Projekti **eesmärki, väljundnäitajaid** ega nende **sihttasemed ei tohi muutuda**.
- Kuludevahelisi muudatusi võib teha ilma nõusolekut taotlemata ainult nende kulude osas, mis on eelarves olemas ja projekti kvaliteet sellest ei kannata.
- **Pikendamist saab taotleda kuni 6 kuu võrra** eelkõige toetuse saajast mitteoleneval põhjusel.

31

Dokumendid

- **Projekti kulud** ja neid kajastavad kulu- ja makse **dokumendid** peavad olema raamatupidamisarvestuses selgelt **eristatavad** ühingu muudest kuludest ja dokumentidest.
- **Sularahamaksud ei ole lubatud**, kõik arveldused tehakse toetuse saaja kontolt.
- Sõlmitud **lepingud** täidetakse nõuetekohaselt. Lepingul peab olema:
  - number ja kuupäev;
  - poolte andmed (eraisikul ka isikukood);
  - kokkulepitud tasu, kuidas makstakse ja mille eest;
  - poolte allkirjad.

32

Tasub tähele panna!

- Kui tegevused nõuavad ehitus- ja kasutusluba või ehitus- ja kasutusteatist, peavad need olema olemas.
- Projektiga soetatud või loodud **vara säilimine ja avalik kasutus** peab olema tagatud vähemalt **3 aastat** projekti lõppkuupäevast (kuni 02.10.2028).
- **Dokumentatsiooni** peab **säilitama 7 aastat** taotluse rahuldamise otsusest.
- MARO-I on õigus teostada **kohapealset järelkontrolli** projektiga seotud dokumentide, seadmete, materjalide, teostatud tööde jm vara osas. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama kontrolli läbiviijal eelnimetatuga kohapeal tutvuda.

33

Avalikkuse teavitamine

Toetuse kasutamisest ja projekti tulemustest peab toetuse **saaja teavitama avalikkust** kas oma **veebilehel**, mõnes avalikus **sotsiaalmeedia kanalis** või **kohalikus ajalehes**.

Lisaks tuleb projekti üritustel, koolitustel, erinevatel infomaterjalidel sh digitaalsetel, dokumentidel, trükistel, renoveeritud või korrastatud objektidel ja muudel juhtudel kasutada **viidet "Projekti on rahastatud kohaliku omaalgatuse programmist"**.

34

Avalikkuse teavitamine

KOP-i **sümboolika** kasutamine ei ole veel kohustuslik, ent mugav võimalus KOP-i toetuse kasutamisest visuaalselt teavitada.

35

Toetuse tagasimaksmine

MARO-l on õigus nõuda **toetus osaliselt** või **täielikult tagasi**, kui:

- on **riikutud** KOP-i määruse või teiste õigusaktide tingimusi või rahastamisotsuse nõudeid;
- projekti väljundnäitajaid on saavutatud **osaliselt** või **saavutamata**;
- on tehtud **mitteabikõlblikke** kulusid;
- on esitatud **valeandmeid**;
- **kasutamata** toetussumma on **suurem kui 100** eurot.

NB! Toetuse saaja kohustub kandma kõik kulud, mis tekivad projekti kallinemisel toetussummaga võrreldes.

36

Hindamiskomisjoni liikmete tähelepanekud ja soovitused

- Loe **enne** projekti koostamist **määrust**, **infomaterjale**, aga ka **hindamiskriteeriume**. See viimane aitab Sul paremini mõista, mida hindaja Sinu projektist "**otsib**".
- Enne taotluse sisestamist kirjuta endale kõik hindamiskriteeriumides nõutav eraldi välja, hiljem ei pea enam otsima, mida kirjutada (läbimõeldud taotlus!).
- Palun järgi taotlusvormi lahtrite juures olevaid **abistavaid kommentaare**, leiad need abiinfo küsimärkide alt.
- Kirjuta lihtsalt, selgelt, arusaadavalt ja lühidalt.

37

KOP projektide peamine eesmärk on seotud kogukondade püsimise ja tugevdamisega!

- Mõttele läbi, kuidas Sinu projekt on **seotud kogukonnaga**.
- Kas **sündmus**, mida korraldad või **investeering**, mida teed, on kogukonna laiem algatus, st kokku lepitud koosolekul, kirjeldatud arengukavas jms.
- Kui projekti **äkkidee** on sündinud vaid 1-2 inimese peas, siis see "paistab projektist läbi" ja ei ole eriti veenev.

38

Erista eesmärki ja selle tulemusi

- Lähtu projekti loogikast: **projekt kutsutakse ellu, et luua uus, parem olukord:**
  - praegune olukord ehk probleem;
  - soovitud uus olukord ehk eesmärk.
- Nende kahe vahele jäävad tegevused, mis selle uue olukorra saavutamiseks on vajalikud. Nimetatud tegevustega seotud kulud ongi **eelarve**. Tulemuste kirjeldamisel lähtu hilisemast mõõdetavusest ja hinnatavusest.

39

Näide kogukonna projekti otsesest eesmärgist:

- Projekti eesmärk on “Õnne küla **kogukonna kasv** tänu külapäevade korraldamisele 2025. aasta suvel.”
- **NB! Eesmärk ei ole külapäevade korraldamine! See on TEGEVUS!**
- **Spikker** projekti eesmärkide sõnastamisel:
EESMÄRK EI OLE TEGEVUS, VAID MUUTUS, MIS LÄBI PROJEKTI TEGEVUSTE ASET LEIAB.

40

Väldi enamlevinud vigu

- Kui juhendis palutakse midagi kirjeldada **lühidalt**, 2-3 lausega, ära kirjuta asjassepuutumatu pikki lugusid.
- Kirjuta kogu oluline info välja taotluses ette nähtud lahtrites, **viitamist** palun kasuta ainult seal, kus seda on nõutud.
- Ebareaalsed kasusaajad – ajalehe/FB kuulutuse või artikli lugejad, kõik valla/maakonna elanikud jne **ei ole otsesed kasusaajad**. Jää realistlikuks!
- Liigne kantseliit ja “udutamine” - **ebaselgus** vähendab oluliselt projektile antavat hinnangut.

41

- Eelarve puhul lahti kirjutamata hinna alus (tegelikult nõutav!) - mis on nt tunni-, kilomeetrihinna jm ühiku aluseks. Mingi teenuse kogumaksumus ei ole eelarve selgitus! Kui hindajale jääb miski ebaselgeks, kajastub see hindamistulemustes.
- Investeeringuprojekt lõpeb mingi asja/seadme ostuga või ehituse/remondi valmimisega. **Ost ise ei vii eesmärgini!**
- Näita projekti tegevustes ka selle investeeringu kasutamist ja eesmärgi täitmisele jõudmist – projekti pikkus on 1 aasta, selle ajal jõuab investeeringut ka kasutada.

42

- **Kõik projektiideed ei sobigi KOP meetmetesse!**
- Mõttele idee enne läbi, vajadusel pöördu nõustaja poole - säästad iseenda, menetleja ning hindajate aega.
- Maksimaalsed toetussummad:
  - “Kogukonna areng” 2500 eurot;
  - “Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine” 4000 eurot.

43

**KOGUKOND
ON OLULINE**

KOP

KOHALIKU
OMAALGATUSE
PROGRAMM

Täname kaasa mõtlemast
ja soovime *edukat* taotlemist!

44